

REMISSVAR: Strategisk plan för kollektivtrafik på jämlika villkor

SPF Seniorerna Södra Älvsborgs distrikt har författat ett remissyttrande daterat 2025-02-10 angående remiss: *”Trafikförsörjningsprogram 2026-29 – Västra Götalands kollektivtrafikstrategi”*. Beslutas av Regionfullmäktige.

Med detta önskar vi också inkomma med ett remissvar på *”Strategisk plan för kollektivtrafik på jämlika villkor”*. Denna plan ska beslutas av Infrastruktur- och Kollektivtrafiknämnden och konkretiseras vidare i en handlingsplan om beslutas av Västtrafik.

Inledning

Strategidokumentet innehåller många vackra formuleringar och visioner som t.ex. *”Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle, där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader.”*

Strategidokumentet är också väl disponerat och strukturerat vad gäller åtgärdsområden och prioriterade insatser.

Men vi finner likväl att det är nödvändigt att invända mot att strategin leder till strategiska val som diskriminerar vår målgrupp d.v.s. äldre människor inklusive resurssvaga, funktionshindrade och speciellt äldre kvinnor. Vi kommenterar inte målgruppen barn och unga som redan från tidigare är prioriterade i planarbetet.

Därför ska vi i detta remissyttrande fokusera på vilka åtgärdsområden som kan förbättra i strategin för att tillgodose vår målgrupps intressen av jämlika förutsättningar för ett rörligt och aktivt liv och delaktighet i samhällskroppens alla funktioner. Vi upprepar därvid en del av de förslag och synpunkter som vi lämnat redan i vårt tidigare remissyttrande angående *”Trafikförsörjningsprogram 2026-29”*.

Åtgärdsområden / identifierade utvecklingsbehov / Prioriterade insatser**• Sociala analyser – Utveckla och bredda arbetet med sociala analyser**

- Fokusera på att studera äldregruppens sammansättning, bostadssituation, resevanor, tillgång till alternativa transporter och konsekvenser för ofrivillig ensamhet, fysisk hälsa och psykisk hälsa.
- Fokusera på att studera konsekvenser av den pågående utvecklingen med ökat resande med kollektivtrafik tack vare satsningar inom föreningslivet på digital teknik, bruk av smart-telefoner och bruk av seniorkort.
- Fokusera på att finna ut hur den del av målgruppen äldre som inte nås av digitalisering och teknikutveckling kan nås med hjälp till integrering i den moderna samfärdseln.

● Sociala analyser – Öka kunskapen om olika gruppers behov och förutsättningar 2(3)

- Fokusera på att finna vägar till kontakt och dialog med äldregruppens invånare, speciellt på landsbygd, små orter och i tätorternas utkantsstråk.
- Finn ut hur stor andel av äldre män respektive kvinnor som helt saknar möjlighet att transportera sig till nödvändig service om inte kollektivtrafik finns eller inte fungerar!
- Finn ut hur äldregruppen utvecklings-prognos ser ut för de närmsta 10-20 åren!
- Finn ut vilka rese-behov i form av mål, restid och praktiska förutsättningar som kan dokumenteras i äldregruppen på landsbygden! *Ex. Asta önskar resa 2 gånger i månaden till vårdcentralen och en gång till frisörskan. Max en timmes restid. Max ett byte. Gärna returresa inom 3 timmar. Tillgång till toalett vid avstigning. Kan ej gå mer än 50 m utan att sitta ned och vila.*
- Finn ut vilka särskilda resebehov som äldregruppens medlemmar i större tätort har! *Ex. Bengt bor i Borås och önskar besöka sin semester i hennes hem i Håcksvik en gång i veckan för att hjälpa henne med sopor, ved, snöröjning och lite matlagning. Systemen är multisjuk och har svårt att röra sig.*
- Finn ut varför så få äldre använder sig av Närtrafiken! Fråga uppfångad på telefonkurs: *Vart ska jag vända mig om jag blir hastigt sjuk och behöver komma till SÄS? Ringa 1177, 112, Kommunens färdtjänst, taxi eller Närtrafik?*
- Finn ut varför många äldre har en inneboende rädsla för att använda sig av kollektivtrafiken! *Ex. Cecilia är rädd för att bli nedstänkt av bilar när hon går längs vägen, är rädd för att bussen inte ska stoppa, är rädd för att trilla ombord på bussen, är rädd för att gå av på fel hållplats och till slut att det inte finns någon buss som passar för hemresan.*

● Nytt åtgärdsområde

- Ordna ett särskilt utbildningsprogram anpassat för äldregruppen så att dess integrering i kollektivtrafiken kan förbättras!
- Ta hjälp av lokala intresseföreningar, skolungdomar eller speciella trafikvärdar för att ge praktisk upplärning!
- Ta initiativ till en bemannad informationstjänst som kan hjälpa till med råd och tips för resenärer som är osäkra eller har missförstått tider, bussanknytningar m.m.
- Starta försök med en tillrättalagd Närtrafik så att beställningar kan göras enkelt och pålitligt via telefon.

● Delaktighet – utveckla dialog

- Utveckla arbetssätt och systematik för delaktighet, särskilt fokus på äldregruppen! (Se kommentarer/förslag under Sociala analyser ovan!)
- Kanske speciellt utvalda resandeombud skulle kunna utses för att förbättra dialogen med respektive målgrupp?

● Hela resan fungerar – speciellt för äldregruppen

- Utveckla tillgänglighet på och till/från hållplatser! (Se nedan angående t.ex. väntrum, toaletter, väderskydd och snöröjning!)
- Tillgängliga fordon – Möjliggör för äldre att gå på bussen via den bakre ingången.

- Tillgängliga fordon - Förbättra tillgången till plats för rullator, kryckor, bagage, matvaror m.m.! (Se kommentarer/förslag under Sociala analyser ovan!)
- Utveckla bemötande, kommunikation och information - Utveckla möjligheten att beställa ledsagare vid övergång mellan bussar eller byte till annat färdssätt.
- Utveckla störningshantering och information – Ingen kommentar!
- Säkerställa kompetens om prioriterade grupper - (Se kommentarer/förslag under Sociala analyser ovan!)

● Trygghet -

- Utveckla samverkan kring brottsförebyggande arbete: Kartlägg särskilt utsatta platser i trafikinätet och sätt in extra resurser med kameror eller personal för att öka resenärernas trygghet.
- Särskild kompetens om utsatta grupper – Ordna tillgång till ledsagare.
- Åtgärder för ökad trafiksäkerhet -
 - a) - Se över tidtabeller och rutter så att hastigheten inte överskrider eller tiden för byte mellan fordon blir för kort!
 - b) - Se över möjligheten att hålla väntrum och toaletter öppna på tider då bussbyten sker på respektive ort.
 - c) - Se över hållplatsernas väntkurer så att de ger väntande resenärer gott väderskydd!
 - d) - Se till så att snöröjning kring påstigningsplatser är acceptabel.

Tillägg angående åtgärdsområde: ”Hela resan fungerar”

Remissdokumentet är väl strukturerat och någorlunda lättläst. Men att skriva ett remissvar möter utmaningar eftersom målgruppen äldre är mycket heterogen och de individuella hindren för att kunna utnyttja kollektivtrafik är stora.

Remissdokumentet diskuterar vikten av att *”För att uppnå en tillgänglig kollektivtrafik för alla resenärsgupper måste hela reskedjan fungera så att följande moment kan genomföras:”*

”Planera sin resa – Köpa och använda biljett – Möjlighet att ta sig till och från hållplats/brytespunkt – Vistas och orientera sig på hållplats/brytespunkt – Ta del av information – Ta sig ombord, färdas och ta sig av fordonet”.

För en stor del av äldregruppen finner vi att i denna reskedja stöter de flesta på ett eller flera problem som utgör så stora hinder att de väljer bort kollektivtrafiken. Därför argumenterar vi för en särskild prioritering av och speciella åtgärder riktade till äldregruppen för att denna viktiga resenärsgrupp skall kunna utveckla sitt kollektivresande på ett jämlikt och rättvist sätt.